

Det kongelige Kirke- og Undervisningsdepartement.

I anledning av den med det kongelige Departements påtegning av 8. septbr. f.å. oversendte og hermed tilbakefølgende skrivelse fra Statsrevisjonen av 1. s.md. angående kassasjon av regnskapabilag har riksarkivaren innhentet uttalelser fra de i vedlagte fortegnelse opførte institusjoner m.v.

Man vedlegger under henvisning til fortegnelsen de fra de forskjellige institusjoner hittil innkomne svar.

Man har sendt fornyet henvendelse til de institusjoner som ikke har besvart riksarkivarens skrivelse (se fortegnelsen).

Riksarkivaren har intet å bemerke til kassasjon av regnskapabilag, ifølge den vedlagte fortegnelse.

Man har heller intet å bemerke til, at det Pædagogiske Seminar ønsker å få sine regnskapabilag tilbakesendt, at Norges Tekniske Høiskole likeledes ønsker regnskapabilagene vedkommende Høiskolens oprindelige anlegg og drift tilbakesendt til opbevaring og at Meteorologisk Institutt ønsker regnskapabilag vedkommende Haldeobservatoriet og Kaafjord Kraftanlegg oversendt det geofysiske Institutt i Tromsø til opbevaring.

Skoledirektøren i Finmarken foreslår regnskapabilag vedkommende skoleinternaterne i Finmark sendt tilbake til internaterne for å opbevares der.

Hensikten med disse skoleinternater og befolkningsforholdene i Finmarken overhodet synes å tale for at bilagene opbevares, men skal de først opbevares er det vistnok rimeligere

at de opbevares sammen med regnskapene fremfor å skilles fra
Regnskapsbilag vedkommende opførelse av internaternes bygning
hør i ethvertfall bevares.

For Riksarkivets vedkommende ønskes bilagene vedkommende
Riksarkivets nybygning 1911 - 1913 bevaret.

De senere innkommende svar på riksarkivarens henvendelse
skal bli oversendt, såsnart man mottar dem.

O s l o , 20. februar 1928.

Kristian. sen

I brev av 1. september d.å. har Statsrevisjonen skrevet til Kirke-
departementet.

" På grunn av mangel på arkivrum spør man herved, om det
ærede departement har noget å innvende mot, at bilagene og
inventarfortegnelsene vedkommende regnskapene for neden-
nevnte institusjoner tilintetgjøres:

For tiden til og med 1908/09:

Katedralskolene,
De offentlige høiere almenkoler.

For tiden til og med 1916/17:

Undervisningsrådet,
Doveskolene,
Blindeskolene,
Åndssvakeskolene,
Skolehjemmene,
Norges tekniske høiskoles oprindelige
anlegg og drift,
Skienfjordens mekaniske fagskole,
Kunst- og håndverksskolen,
Den kvindelige industriskole,
Akademi for malere,
Statens kunstutstilling,
Riksarkivet, Stiftsarkivene,
De offentlige lærerskoler,
Finnefondet,
Skoleinternater i Finmark,
Universitetet,
Det pedagogiske seminar,
Praktisk - teologisk seminar,
Universitetets legater,
Tøienfondet,
Meteorologisk institutt,
Meteorologisk observatorium i Bergen,
Haldeobservatoriet,
Statens tannlægeskole.

For tiden til og med 1919/20:

Botanisk museums nybygning på Tøien,
Kåfjord kraftanlegg. "

Innen Riksarkivaren i henhold til Kirkedepartementets anmodning
avgir uttalelse i saken, skal man be meddelt om der has noget å beme-
rke til den av Statsrevisjonen foreslåtte kassasjon av regnskapsbilag
vedkommende

Oslo, 19. oktober 1927.

K r i s t i a n K o r e n .

11

2011

Det kongl. Kirke- og Undervisningsdepartement.

Det kongl. Departement har i skrivelse av 13. juli f.å meddelt, at der av overskuddet for det utvidede pengelotteris midler er avsatt et belöp, stort kr. 200.000,00, til bygning av nytt Riksarkiv.

I den anledning antar det kongl. Departement, at det för man fortsetter behandlingen av spørsmålet om nybygning for de offentlige arkiver i det hele, vilde være ønskelig å få undersøkt om der i de nuværende lokale og centrale arkiver kunde foretas en nøiaktigere utsortering og kassasjon av saker, som uten å skade nogen berettiget interesse måtte kunne fjernes.

Departementet utber sig riksarkivarens uttalelse herom og forslag til arbeidets utførelse uten utgift for det offentlige.

I samme forbindelse har Departementet i skrivelse til riksarkivaren av 25 januar d.å. omtalt en henverdelse av 18. s.m. til Regjeringen fra Departementsforeningen om departementenes arkivforhold som uheldige og unholdbare, i like høi grad for personalet og for arkivsakenes bruk og bevaring.

I.

Det er efter - man kan godt si - direkte erfaring fra mange land et meget vanskelig og ömtålig spørsmål å planlegge og foreta kassasjon i offentlige arkiver, men spørsmålet blir endnu mere komplisert og omfattende når Departementet i ovennevnte skrivelse forutsetter,

- 1) at det skal omfatte både de nuværende lokale og centrale arkiver,

2) at man ikke skal foreta kassasjon uten videre, men først efter "en nøiaktigere utsortering" kassere saker, "som uten å skade nogen berettiget interesse måtte kunne fjernes", og

3) at et sådant arbeide skal utføres uten utgift for det offentlige.

Med et så flersidig program og på et så bredt grunnlag blir saken efter riksarkivarens opfatning ugjennemförlig, og det vil under de nuværende lokalforhold for arkivene neppe före til noget å arbeide videre med den. Man får i stedet i dette spørsmål som på andre områder nöie sig med å gå skrittvis frem og ta spørsmålene op til behandling efter hvert som de melder sig. Således har man innrettet sig i andre land, og man bör sikkerlig gjöre likeså hos oss,

II.

Spørsmålet om hvilke arkivsaker "efter en nøiaktigere utsortering" måtte kunne fjernes "uten å skade nogen berettiget interesse" turde i og for sig være nokså vanskelig å löse. Men hertil kommer at meningene om dette og andre henhörende spørsmål er yderst forskjellige blandt fagfolk, og at opfatningene på dette område dessuten er relative d.v.s. de veksler efter tid, sted og andre forhold.

Der kan anföres nok av eksempler på omfattende kassasjoner, som blev forberedt og foretatt med sikte på å "utsortere og fjerne" arkivsaker "uten å skade nogen berettiget interesse", men om et sådant foretagende i Danmark anföres det i nutiden, "at det har medfört uerstättelige tap" for "vär (d.e. Danmark og Norges) personal- og kulturnistorie og i det hele vor specialhistorie for de (mange) år kassasjonen omfattede". (Veiledende Arkivregistraturer, I. Danske Kancelli, 1513 - 1848, s. 154. Kbh. 1886).

Som et annet eksempel kan nevnes, at man i

V

Sverige engang skulde foreta kassasjoner efter det ovennevnte prinsipp i visse domstolers arkiver. Man innskrenket sig dog foreløbig til å ta ut aktene i visse slags prosesser, særlig straffesaker, uten å kassere dem. I vore dager har man med megen möie og bekostning atter lagt de utskilte akter inn igjen på sin forrige plass.

For vort lands vedkommende kan nevnes de kassasjoner som i 1840-årene blev foretatt av militære arkivsa-ker. Hensikten var også i dette tilfelle den beste: å utsortere og kassere arkivsaker, "som uten å skade nogen berettiget interesse måtte kunne fjernes"; men det mere enn nedslående resultat av arbeidet var en fullstendig ödeleggelse av mange militære arkiver, som der nu kun er usammenhengende bruddstykker tilbake av.

Med forbigåelse av andre eksempler kan man hen- vise til, at man omkring 1900 kasserte visse rekker i de nedlagte sønnenfjellske fogedembeders arkiver, men at man nu daglig savner disse rekker i statsarkivene i Oslo og Hamar. De nordenfjellske og vestenfjellske fogedarkiver lot man klokkelig være i fred ved denne anledning.

I denne forbindelse kan nevnes at man i Danmark i 1890-årene lot landsarkivarene, uavhengig av hinannen, foreta undersøkelser om kassasjoner i amtsarkivene. De tre landsarkivarers forslag falt visstnok ikke sammen i alle punkter, men de stemte dog overens i det vesentlige. Videre forhandlinger ga som resultat, at der efter forslagene vilde kunne innvinnes 6 alen på 100 - et i forhold til det nödvendige forutgående arbeide forsvinnende lite utbytte. Senere, men nu for flere år siden, har man nedsatt en komité til å planlegge kassasjoner i landsarkivene, som svarer til vore statsarkiver; men der foreligger endnu intet resultat av komiteens overveielser.

I England har man en egen lov om kassasjon av

offentlige arkivsaker. Forslag til kassasjoner med tilhørende motiverte fortegnelser forelægges for parlamentets begge "hus" for et tidsrum av ikke under 60 dager, og fortegnelsene med fornødne opplysninger utarbeides av embedsmenn i Riksarkivet og vedk. regjeringsdepartement i fellesskap.

Kassasjon av arkivsaker foregår, som herav vil sees. I vore dager efter inngående, ofte årelange undersøkelser og forhandlinger. Disse gjelder, såvidt man har kunnet se, i hvert enkelt tilfelle, bestemte rekker eller sorter av arkivsaker, ikke "nøiagtigere utsortering og kassasjon" av saker i sin almindelighet. Det er påfallende hvor forsiktig man er og i hvor nøi grad kassasjonene er innskrenket til arkivsaker av åpenbar kortvarig eller midlertidig verd.

Kassasjoner av departemental korrespondanse foregår i så begrenset utstrekning, at man kan si, at sådan kassasjon nesten ikke foregår. Kassasjonene er innskrenket til særlig å gjelde regnskapsbilag, regnskapsrapporter og lignende, og om kassasjon av dem er der alltid, som ovenfor nevnt, først truffet bestemmelse efter forhandlinger med administrasjonen. I enkelte tilfelle har man for med nogenlunde letthet å foreta kassasjoner av visse regnskapsrekker besluttet sig til å innrette eller anlegge vedkommende regnskaper med spesielt sikte på at disse rekker skal kunne kasseres uten videre efter kortere tids forløp.

Hos oss foregår regelmessige kassasjoner av regnskapsbilag i Statsrevisjonen. Man skal ikke benekte at den bestående ordning kunde endres eller forbedres; men det vil ikke kunne gjøres uten forutgående undersøkelser og forhandlinger. Riksarkivaren har forøvrig nylig had en konferanse med Statsrevisjonens formann om dette spørsmål.

Departementenes avleveringer av arkivsaker til Riksarkivet har hos oss foregått meget uregelmessig og uten nogen bestemt plan. Man har nærmest det inntrykk, at man i departementene - iallfall i eldre tid - antok, at arkivsaker som blev avlevert til Riksarkivet var tapt eller utilgjengelige for den departementale administrasjon, og at man derfor beholdt alle saker eller rekker, som man kunde tenke sig at få bruk for. Som følge herav finnes der nu i de fleste departementer saker, som er 100-årgamle eller mere - altså parallelle rekker til, hvad man har avlevert til Riksarkivet. Større samlede avleveringer fra departementene har ikke funnet sted siden 1890-årene. Riksarkivets nye bygning, som blev tatt i bruk i 1914 rummer som bekjent ikke mere enn man overførte fra det forrige lokale.

Alle departementale arkivrum og kontorer er derfor nu overfylt av arkivsaker. Departementsforeningens skildring av forholdene i dens skrivelse til Regjeringen av 18 januar d.å. stemmer helt med de inngående undersøkelser som riksarkivaren lot anstille for et par år siden. Skrivelsen gir et i enhver henseende korrekt billede av forholdene. Det vil være ganske umulig å foretå de undersøkelser, som må gå forut for "en nøiaktigere utsortering og kassasjon av saker, som uten skade for nogen berettiget interesse måtte kunne fjernes", når arkivsakene opbevares på lofter og i kjellere, i kott og andre smårum, oprinnelig bestemt til ganske annet bruk.

I andre land foretar man kassasjoner i departementenes og andre arkiver, samtidig med eller efterat sakene er avlevert til de offentlige centralarkiver. Avleveringer foregår regelmessig og årgangsvis, og der avleveres saker, som er forholdsvis få år gamle. Til gjengjeld foregår der et stort utlån (ved trykte blanketter) fra centralarkivene tilbake til departementene og andre vedkommende kontorer.

Ved avlevering på denne måte får man bedre oversikt over sakene, kan se de nyere, som etterhånden avleveres i sammenheng med tidligere avleverte eldre rekker og på grunnlag herav foreslå utsondringer eller kassasjoner.

Arkivsakenes raske vekst i nutiden er ikke noget for vort land-ønestående. Det samme er tilfelle i alle land og årsaken å søke i utvidet statsvirksomhet på eldre og nye områder og utvidede eller nyoprettede administrasjonsgrener. Disse endrede forhold har man her som annensteds å regne med.

For vort lands vedkommende er dog herunder å ta i betraktning, at mange nyere arkivsaker innen en viss tid vil kassere sig av sig selv. De er skrevet på uholdbart papir og med uholdbart blekk etc. Eksempelvis kan nevnes det brevpapir, som det kongl. Departement f. t. bruker og som de to i nærværende skrivelse omtalte brev fra departementet er skrevet på. Dette papir er av den type som almindelig brukes til så underordnet og kortvarig bruk som skrive- og regnebøker i skolene.

Spørsmålet om papir m. v. til offentlig bruk er forlengst ordnet i andre land, mens det hos oss ennu venter på - forhåpentlig snart - å bli løst.

som i vitne IV.

Riksarkivaren har ikke kjennskap til, at man i noget land har satt spørsmålet om å planlegge og opføre nye arkivbygninger eller i dette tilfelle, en ny Riksarkivbygning i forbindelse med spørsmålet om kassasjon av arkivsaker. Disse to spørsmål har intet med hinannen å gjøre på sakens nuværende trinn, idet en nyopført, men på flere fremtidige utvidelser beregnet arkivbygning selvsagt i første byggeperiode vil bli planlagt og opført såvidt rummelig, at den kan motta en stor del av de i departementene nu beroende arkivsaker.

Men de to nevnte spørsmål får nøie forbindelse med hinannen, såsnart et nytt Riksarkiv er opført og tatt i bruk, men også først da. I en sådan bygning vil man ha rum og plass til å gjennomgå arkivsakenes, foreta undersøkelser og deretter la kassasjoner foregå iden utstrekning man finner det for- svarlig.

976/1927.

Det kongelige Kirke- og Undervisningsdepartement.

Med skrivelse av 20. februar d.å. oversendte man de innkomne svar på en skrivelse fra Statsrevisjonen om kassasjon av regnskapsbilag, oversendt Riksarkivet med det kongl. Departements påtegning av 8. septbr. 1927.

Senere er innkommet svar fra nedennevnte institusjoner om kassasjon av regnskapsbilag (jfr. den med ovennevnte skrivelser av 20. febr. oversendte fortegnelse):

<u>A. For tiden til og med 1908/09:</u>	Besv.	Enig i kassasjon
<u>2. De offentl. høiere almenkoler.</u>		
f. Ålesund	3/4-28	Ja.
<u>B. For tiden til og med 1916/17:</u>		
<u>7. Skolehjemmene.</u>		
e. Leira skolehjem	9/3-28	Ja.
f. Toftes gave	2/3 "	"
12. <u>Statens kunstakademi</u>	26/2 "	Ja.
13. <u>Statens kunstutstilling</u>	" "	"
<u>15. De offentlige lærerskoler:</u>		
d. Stord off. lærerskule	28/2-28.	Ja.

./.

./.

De innkomne svarskrivelser vedlegges.

Riksarkivaren har intet å bemerke til, at de i d
skrivelser omhandlede regnskapsbilag kasseres.

Fra Universitetet har man ikke mottatt noget sva
angående denne sak. Man har derfor samtidig hermed bra
saken i erindring.

O s l o , 24. september 1928.

Kristian Kroen

976

16/1927.

Det akademiske kollegium,

O s l o .

Man tillater sig å bringe i erindring riksarkivarens
skrivelse, senest av 18. februar d.å., angående kassasjon av
regnskapsbilag ved Universitetet, Universitetets legater, Tøien-
Fondet for tiden til og med 1916/17 og vedkommende Botanisk
museums nybygg for tiden til og med 1919/20.

O s l o , 24. september 1928.

Kristian Hovsen